

A tábori hadtáp élelmezési szolgálat működésének néhány kérdése a TRANZIT-72 gyakorlat tapasztalatai alapján

Pály István alezredes

A fegyveres küzdelem megvívásának módszereiben és eszközeiben végbement változások nagy hatással vannak a hadtáp szervezeti rendszerére, technikai ellátottságára, valamint az ellátás rendjére is. Minél nagyobb méretű a fegyverzet terén, a csapatok harci-technikai felszereltsége és szervezése terén tapasztalható fejlődés, annál erősebb azok hatása a hadtáp — ezen belül az élelmezési szolgálat — fejlődésére, szervezeti, módszerbeli, felkészítési területeit érintően egyaránt. A nagyarányú fejlődésből fakadó követelmények mellett a Magyar Néphadsereg elvonuló szárazföldi csapatai élelmezési biztosítási rendjének kialakításánál az is meghatározó, hogy azok többnemzetiségű front kötelékében kerülhetnek alkalmazásra. Ez az alkalmazási forma az élelmezési biztosítást illetően is olyan sajátosságok hordozója, amely nem nélkülözheti a szervezeti és ellátási elgondolások, tervek gondos kimunkálását már az állandó harckészültség időszakában. Kétség sem férhet ahhoz ugyanis, hogy az egyeztetett hadművelleti és hadtápbiztosításhoz csak hasonló élelmezési ellátási rendszer és ezt kielégítő szervezeti rend kapcsolódhat.

Fentiekből kiindulva kell vizsgálnunk az MN tábori hadtáp élelmezési vezető és végrehajtó szervei működésének rendjét, alkalmazásuk sajátosságait. E vizsgálódás egyik jelentős állomása volt a „Tranzit-72” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat, ahol alkalmunk volt próbára tenni azokat az elveket, amelyeket az elvonuló szárazföldi csapatok élelmezési biztosítására kidolgoztunk, lehetőséget adott a további vizsgálódásra, illetve különböző területeken korrekciók végrehajtására. A gyakorlat tapasztalatai alapján most már bátrabban meg lehet fogalmazni a tábori hadtáp élelmezési szervei működésének alapelveit.

Melyek ezek, a teljes és kölcsönös összefüggések vizsgálatára való törekvés nélkül?

I. Az MN tábori hadtáp élelmezési szervei és azok főbb jellemzői

A tábori hadtáp élelmezési szervezete szorosan igazodik a tábori hadtáp általános struktúrájához. E szervezettel szemben alapvető követel-

mény az, hogy biztosítsa az elvonuló szárazföldi csapatok élelmezési ellátását a szövetséges front hadműveleteiben, tegye lehetővé az előírt készletek tárolását, elhelyezését, védelmét, mozgatását, a szakanyag szükségletek folyamatos utánpótlását. E feladatok végrehajtásához a tábori hadtáp állományába élelmezési vezető szervek, a vasúton települő Tábori Mögöttes Bázis élelmezési raktár és üzem, és a Tábori Előretolt Bázis élelmezési raktár tartoznak.

Főbb jellemzők:

1. Az *MN Tábori Hadtápfőnökség élelmezési szolgálat főnöksége* front szintű szakmai vezető és irányító szerv az MN elvonuló szárazföldi csapatai élelmezési biztosításának tervezésére, szervezésére, a szakanyagkészletek lépcsőzésének, utánpótlásának és tároltatásának megszervezésére, a tábori hadtáp előretolt és mögöttes bázis élelmezési szervei, valamint a tábori hadtáp közvetlen egységek, intézetek szakmai tevékenységének irányítására, a szakfeladatok végrehajtásának ellenőrzésére.

2. A *Tábori Mögöttes Bázis főnökség élelmezési alosztály* arra hivatott, hogy szolgálati és szakmai előjárói utasítások alapján szervezze, irányítsa és ellenőrizze a szakanyagoknak az előretolt élelmezési anyagraktárhoz történő kiadását, a hátraszállított szakanyagok gyűjtését, javítását vagy javításra való hátraszállítást, újbóli felhasználását, továbbá az utalt-ságába tartozó tábori hadtáp közvetlen alakulatok ellátását.

3. A *Tábori Előretolt Bázis főnökség élelmezési alosztály* a szolgálati és szakmai előjárók követelményei alapján, együttműködésben a mögöttes bázis élelmezési alosztályával, szervezi, irányítja és ellenőrzi a beérkező szakanyagok átvételét tárolását, nyilvántartását, kiadását és útbaindítását a seregtest mozgó bázis részére, illetve a csapatoktól hátraszállított anyagok osztályozását, a mögöttes bázisra történő irányítását, továbbá az utalt-ságába tartozó tábori hadtáp közvetlen alakulatok ellátását.

4. A *Tábori Mögöttes Bázis élelmezési raktár és üzem* végrehajtja a szakanyagok kiadását az előretolt élelmezési anyagraktár (vagy részleg) és az utalt közvetlen alakulatok részére, átveszi a hátraszállított anyagokat, részt vesz a középjavításban, ellátja a seregtest magasabbegységeit és közvetleneit friss hússal és hentesáruval, valamint a tábori hadtáp közvetlen alakulatokat kenyérrrel, hússal, hentesáruval.

Szervezetének alapelemei:

Élelmezési raktár.

Vágóüzem.

Sütőüzem (2).

Javítórészleg.

a) Az élelmezési raktár általában 6 elvonuló javadalmozás élelmiszert és mintegy 15%-os tartalékot tárol az alapvető szaktechnikai eszközökből. Szervezetével és fenti készleteivel alkalmasnak kell lennie:

- az előretolt élelmezési anyagraktár folyamatos feltöltésére,
- a központ hadtáp raktáraitól vagy közvetlenül a népgazdaság bázisairól beérkező szakanyagok fogadására, átvételére, tárolására,
- nagy kiszerezésben beérkező élelmiszerek gépesített átcsomagolására, komplettírozására,

— az élelmiszer készletek konténerekben történő tárolására, a konténerek mozgatására,

— a hátraszállított szakanyagok osztályozására, javítási fokozatok szerinti csoportosítására, a helyszínen beszerzett vagy zsákmányolt élelmiszerek laboratóriumi vizsgálatára, minősítésére,

— a szakanyagok tömegpusztító és hagyományos fegyverek elleni védelmére,

— raktárrészleg létrehozására és annak önálló működtetésére,

— tartalék technikai eszközök tárolására, szállítására,

— az üzem utaltságába tartozó tábori hadtáp csapatok és szervek folyamatos ellátására,

— a szakanyagkészletek nyilvántartására, az előljáró szervek rendszeres informálására.

b) A vágóüzem napi kapacitása a feldolgozásra kerülő élőállatok fajtájától függően 10—15 tonna friss hús és mintegy 5 tonna hentesáru. Feladatainak végrehajtásához gépesített vágóüzemmel, húsfeldolgozó részleggel, a tároláshoz és szállításhoz szükséges hűtőeszközökkel és más, kiegészítő szervezeti elemekkel kell rendelkeznie.

Személyi és technikai szervezete alkalmassá teszi:

— a seregtest és a tábori hadtáp közvetlen alakulatok (kórházbázisok nélkül) friss hússal történő folyamatos hentesáruval való esetenkénti ellátására,

— szükség esetén kézi erővel üzemelő vágóhid kikülönítésére, önálló működtetésére.

— állategészségügyi, illetve laboratóriumi vizsgálatok végrehajtására,

— a hús- és hentesáru megfelelő hőfokon történő ideiglenes tárolására.

c) A sütőüzem két egymástól függetlenül működőképes üzemegységből áll, 16—16 sütőkemencével. Napi átlagos teljesítőképessége (10 óras üzemeléssel) 16 tonna. Feladatait részlegekbe csoportosítva oldja meg, a sütődéken kívül 2 ja. sütéshez szükséges nyersanyaggal, a kenyér tárolásához és szállításához szükséges speciális járművekkel és más, a működéshez szükséges eszközökkel rendelkezik.

Szervezete és teljesítőképessége alapján alkalmas:

— a tábori hadtáp csapatok és intézetek folyamatos kenyérellátására,

— a kórházbázisok sütődéinek vagy azok egy részének ideiglenes ki-
esése esetén a kórházak ellátására,

— üzemegységenkénti vagy részlegenkénti önálló üzemelésre,

— 1 ja. kenyér tárolására és szállítására.

d) A javítórészleg alapvető rendeltetése az élelmezési raktár és üzem szaktechnikai eszközeinek kis, illetve középjavítása. Alapfeladata mellett részt vesz a seregtesttől hátraszállított, javítandó szakanyagok osztályozásában. E feladatai végrehajtásához speciális szakemberekkel és javító eszközökkel rendelkezik.

5. *A Tábori Előretolt Bázis élelmezési raktár* a seregtest (seregtestek) közvetlen ellátására hivatott tábori intézet, amely szakanyag készleteit alapvetően gépkocsi szállítóeszközökön tárolja. Általában 2 elvonuló javadalmazás élelmiszerkészlettel rendelkezik.

Szervezetszerű állományával és készleteivel a következő fő feladatok végrehajtására kell alkalmasnak lennie:

- a seregtest mozgóbázis élelmezési raktár folyamatos feltöltése;
- raktárrészleg létrehozása és annak önálló működtetése,
- a szakanyagok tömegpusztító és hagyományos fegyverek elleni védelme,
- a szakanyagkészletek nyilvántartása, az előjáró és együttműködő szervek rendszeres tájékoztatása.

II. A tábori hadtáp élelmezési szervei tevékenységének megszervezése

Az élelmezési szervek tevékenységének megszervezése a hadtápbiztosítás rendszerén belül valósul meg, annak integráns részeként. Ennek megfelelően a következő tevékenységek összességét jelenti:

- a tábori hadtáp élelmezési vezető és végrehajtó szervek felkészítése,
- a mozgósítás és előrevonás végrehajtása,
- az élelmezési üzemek, raktárak, szervek csoportosítása, telepítése, áttelepítése,
- a tömegpusztító fegyverek elleni védelem, őrzés-védelem.

1. A szervek felkészítése állandó, folyamatos feladat, amely a következők útján valósul meg:

— a tábori hadtápfőnökség és a bázisfőnökségek szakmai vezető szervei, továbbá a raktárak és üzemek állományának módszeres kiképzése, összekovácsolása, alkalmassá tétele feladataik megoldására mind személyi, mind technikai vonatkozásban. Minthogy a személyi állomány zöme tartalékosokból áll, a felkészítés szempontjából különösen nagy jelentősége van a kiképzés rendszerességének, minden lehetséges összekovácsolási, kiképzési forma felhasználásának, célirányosságának. Ugyanilyen fontosságot kell tulajdonítani a tartalékos állomány — különösen a vezetők — gondos kiválogatására, továbbá az új szaktechnikai eszközök megismertetésére;

— az élelmezési raktárak és üzemek mozgósításának szervezett módon történő biztosítása, a végrehajtáshoz szükséges feltételek megteremtése. Ez magában foglalja:

- a mozgósítási tervek állandó naprakészségét,
- a felállító és befogadó szervek feladatainak, felelősségének egyértelmű meghatározását,
- a központhadtáp raktáraiban anyagi készletek folyamatos frissítését, cseréjét, karbantartását, a gyors kiadás biztosítását,
- a népgazdaság bázisain tárolt készletek rendszeres ellenőrzését,
- mindazon „M” tervekben rögzített és folyamatosan pontosított feladatok végrehajtását, amelyek alapján a mozgósítási készenlét az előírt időpontra elérhető.

2. A tábori hadtáp élelmezési raktárai és üzeimei mozgósítására és előrevonására a veszélyeztetettség időszakában, illetve a háború kezdetén

kerül sor, az állandó harckészültség időszakában kidolgozott tervek alapján. A mozgósítás és előrevonás során a következőket kell végrehajtani:

- a személyi állomány és a technikai eszközök hadiszervezetnek megfelelő feltöltését,
- a kijelölt harckészültségi körletek elfoglalását,
- az elrendelt anyagi készletek átvételét és a biztosított szállítóeszközökre történő málházását,
- az állomány összekovácsoló kiképzésének végrehajtását,
- a készenlét elérését és jelentését,
- a tábori hadtápfőnökség előrevonási intézkedése alapján a menet végrehajtásának, illetve a vasúti szerelvények útbaindításának megszervezését,
- az előrevonásra kijelölt körletekbe előkészítő csoportok kiküldését, a körlet előkészítését, a beérkező raktárak, üzemek elhelyezkedési, települési feltételeinek létrehozását.

3. Az élelmezési raktárak és üzemek szerves részei a tábori hadtápbázisainak, ezért csoportosításuk is mindig azokhoz igazodik.

Ennek megfelelően az előretolt élelmezési raktár — a TEB részeként — a peremvonaltól 100—120 km-re helyezkedik el, szakanyagait általában gépkocsikon málházva. Előremozgatására 2—3 naponként kerülhet sor, általában azt az elvet követve, hogy a hadsereg mozgóbázistól 150—200 km-nél nagyobb távolságra ne szakadjon le. Az ennél nagyobb mértékű leszakadás, vagy a hadművelet lefolyásából adódó más követelmény esetén tábori előretolt bázisrészleg telepíthető és ezen belül esetleg élelmezési raktárrészleg is, attól függően, hogy a seregtest élelmezési helyzete ezt a közelitést indokolja-e. A részleg mintegy 60—70 km-re helyezkedik el a peremvonaltól. Mivel az előretolt bázis sütődével nem rendelkezik, konkrét helyzetben lehetséges a mögöttes bázis egyik sütőüzemének vagy néhány részlegének a TEB vagy TEB-részleg körletébe való előrevonása és üzemeltetése, különösen a seregtest- vagy kórházbázis-sütődék kiesése esetén.

A mögöttes élelmezési raktár és üzem — a mögöttes bázis más szerveivel együtt — általában 250—300 km-re települ a peremvonaltól. Áttelepítésükre általában az első hadsereg hadművelet végén, majd a távolabbi feladatok teljesítése után vagy annak időszakában kerül sor. Ha mögöttes bázisrészleg települ, annak élelmezési raktár- és üzemrészlege is lehetséges az adott helyzet követelménye alapján. A mögöttes raktár és üzem telepítésénél, áttelepítésénél az általános rendszabályokon túl arra is figyelemmel kell lenni, hogy a vágó és sütőüzemek csak földre telepítve működtethetők, letelepítésük és bontásuk, málházásuk időigényes.

4. Az élelmezési raktárak és üzemek tömegpusztító fegyverek elleni védelmét, továbbá őrzés-védelmét a tábori hadtápfőnökség törzse szervezi és foganatosítja azokat a rendszabályokat, amelyeket a fronttörzs a hadtápkörlet egészére kidolgozott. A rendszabályok végrehajtása, a közvetlen őrzés megszervezése a raktár- és üzemparancsnokok feladata, saját erőik és eszközeik felhasználásával.

III. A tábori hadtáp élelmezési szerveinek feladatai az anyagi biztosításban

A tábori hadtáp élelmezési raktárai és üzemei a hadtápbiztosítás alapvető ága, az anyagi biztosítás funkcióinak végrehajtásában vesznek részt, a bázisfőnökségek élelmezési alosztályai közvetlen, illetve a tábori hadtápfőnökség élelmezési szolgálat főnökségének szakmai irányítása alatt.

Az elvonuló csapatok élelmezési-anyagi biztosításának alapvető forrásai a különböző tagozatokban felhalmozott és folyamatosan feltöltött szakanyagkészletek, továbbá az üzemek által termelt készletek képezik. A helyileg beszerzett, illetve zsákmányolt anyagok kiegészítő forrásként jönnek tekintetbe.

Áttekintésként a létrehozott és folyamatosan feltöltött élelmiszerkészletek mennyisége:

— a csapathadtápban	9 napi,
— a hadsereg mozgóbázisnál	2 napi,
— az előretolt bázis élelmezési raktárnál	2 napi,
— a mögöttes bázis élelmezési raktárnál	6 napi

ellátásához elegendő készlet van.

A csapatok felvonulásának, csoportosításának, időszakában az elfogyasztott készletek a központhadtáp élelmezési raktáraiból kell felvételeztetni, a kenyeret, esetleg más romlandó élelmiszereket polgári üzemektől. A vételezési, szállítási tevékenység egyszerűsítése érdekében célszerű a hadosztályraktárakat már ebben az időszakban működtetni. A felvonulás alatt használhatatlanná vált, javításra szoruló szaktechnikai eszközöket ugyancsak a központhadtáp raktáraiban kell azonnal kicseréltetni. A vágóüzem és a sütődék ebben az időszakban folyamatos próbaüzemelését végeznek.

A tábori hadtáp működőképességének elérése után a seregtest(-ek) által elfogyasztott készletek pótlása a tábori hadtáp készleteiből történik. Kenyeret és más romlandó élelmiszereket mindaddig polgári vállalatoktól kell igénybe venni, amíg a csapatok honi területen tartózkodnak.

IV. A „Tranzit-72” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat — mint azt már említettem — racionális lehetőséget adott annak megítéléséhez, hogyan állják ki elveink a gyakorlat próbáját, illetve több új problémát vetett fel a megoldás lehetséges változataival együtt, amelyek alkalmat adnak távlati elképzeléseink korrekciójára, vagy új elgondolások kialakítására. A gyakorlaton résztvevő szakállomány újabb ismeretekkel bővítette tudását, jártasságot szerzett az elvonuló szárazföldi csapatok élelmezési biztosításának tervezésében, szervezésében, a Tábori Hadtápfőnökségen belüli törzsmunka és az együttműködés kérdéseiben. A számítógépekre alkalmazott programokkal kikísérletezték a manuális számviteli-tervezési munka gépesítésének lehetőségeit. Alapvető következtetés, hogy a gyakorlati szakállomány jól összekovácsolódott, amely komoly alapot jelent az elvonuló szárazföldi csapatok élelmezési biztosítási rendszerének további vizsgálatához, továbbfejlesztéséhez.